

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
менеджменту

Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії

**Digital Transformations and innovative technologies in the
economy: challenges, realities, strategies**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 17-19 червня 2022 р.)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК [330.34+330.336](063)
E45

*Рекомендовано вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 5 від 17 листопада 2022 р.)*

E45 Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрові трансформации та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії»/ за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюнник. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 75 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрові трансформации та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії» містять результати наукових досліджень присвячених пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем в галузі електронного бізнесу і технологічних інновацій, цифрової трансформації освітніх систем, запровадження інноваційних технологій у фінансовому секторі.

Для науковців, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій і вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

The materials of the International scientific and practical conference "Digital transport and innovative technologies in the economy: challenges, realities, strategies" provide the results of scientific research focused on the search for a systematic solution to multidisciplinary problems in the field of electronic business and technological innovations, digital transformation of educational systems, the introduction of innovative technologies in financial sector. .

For scientists, researchers, students, postgraduates, representatives of business and public organizations and higher education institutions and a wide range of readers.

УДК [330.34+330.336](063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

ЗМІСТ

<i>Oleksandra Tverezovska</i> <i>Viktoria Alekseieva</i> <i>Olha Chumak</i>	Advantages of digital marketing in modern life.....	5
<i>Larysa Hrytsenko</i> <i>Maryna Brychko</i> <i>Veronika Litovtseva</i>	The significance of information technologies as an innovation factor in business activities in Ukraine	7
<i>Олена Кравченко</i> <i>Олексій Шаповал</i> <i>Алла Дмитренко</i>	Public and financial services in the contex of digitalization.....	10
<i>Liliia Derkach</i> <i>Larysa Hrytsenko</i> <i>Олена Крухмаль</i> <i>Коломієць П.Ю.</i>	Блокчейн технологія у бухгалтерському обліку й аудиті.....	13
<i>Олександр</i> <i>Тверезовська</i> <i>Вікторія Білошанка</i>	Role of sustainable finance in environmental protection in Ukraine.....	15
<i>Daria Tymoshyk</i> <i>Nataliia Letunovska</i> <i>Valeriia Koroshchenko</i>	Інструменти превентивного управління проблемними кредитами в умовах воєнного стану..	18
<i>Олена Пахненко</i> <i>Anzhelika Shalda</i> <i>Mária Pomffyová</i>	Тенденції розвитку банківських інновацій в Україні.....	22
<i>Yevhen Nikitchenko</i> <i>Anna Korzh</i> <i>Anastasiia Samoilkova</i> <i>Андрій Семенов</i>	Impact of information technologies on the activities of small and medium-sized enterprises.....	26
<i>Олександра Тверезовська</i> <i>Ірина Кожушко</i> <i>Олена Kryklii</i>	Marketing innovations in the activities of medical institutions under the influence of COVID-19.....	29
	The role of digital technologies in responding to COVID-19.....	31
	The influences of the digital economy on the degree of participation and trust in the responsible authorities.....	34
	Advantages and disadvantages of using cryptocurrency by enterprises.....	38
	Digital business communications as a direction of innovation transfer in the context of the COVID-19 pandemic.....	41
	Фінтех-екосистема: складові успішного розвитку ...	43
	Стан, основні тенденції та управління зовнішнім державним боргом України.....	47
	Conditions that determine the effectiveness of the use of immersive learning technologies.....	51

<i>Артем Сергеев</i>	Вплив штучного інтелекту на соціально-економічні системи.....	55
<i>Lyudmila Ryabushka</i>	Analysis of factors influencing foreign direct investment in Ukraine.....	58
<i>Andrii Yusiuk</i>	Modern trends of digital business communications and innovation transfer in medicine.....	62
<i>Anastasiia Samoilikova</i>		
<i>Margaryta Popelnuh</i>		
<i>Ігор Рекуненко</i>	Особливості використання монетарних інструментів національним банком України для впливу на грошовий ринок.....	64
<i>Артем Сергеев</i>		
<i>Олександра Тверезовська</i>	Стан, основні тенденції видатків державного бюджету України.....	68
<i>Анастасія Федан</i>		
<i>Svitlana Pokhylko</i>	State approach to digital transformation in Ukraine.....	72
<i>Anna Yeremenko</i>		

СТАН, ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

*Тверезовська Александра, викладач-стажист
Кожушко Ірина, студентка гр. БС-11
Сумський державний університет, Україна*

Економічне становище країни на сучасному етапі розвитку перебуває у досить скрутному становищі та потребує негайних дій, спрямованих на його покращення. Через зростання потреби у залученні додаткових фінансових ресурсів та не вигідні умови їх отримання з подальшим нераціональним використанням, неабияким викликом стає збільшення боргового навантаження на бюджет України. Це, у свою чергу, негативно впливає на інвестиційну привабливість та платоспроможність країни, гальмує розвиток економіки держави, адже прямо чи опосередковано впливає на всі аспекти її існування та ефективного функціонування [3].

Міжнародний фінансовий капітал відіграє ключову роль у світовій економічній системі. Найбільшу необхідність у ньому відчують країни що розвиваються, і Україна зокрема, адже активно впроваджують реформи політичного та економічного середовища [4].

Варто відмітити, що до сьогодні не існує єдиного підходу до визначення поняття «державний борг». Проаналізувавши вітчизняну економічну літературу цілком правомірно можемо сказати, що кожен вчений має своє авторське визначення даної дефініції, в якому наголошує на певних аспектах. Разом з тим, єдиного визначення, яке б розкривало б сутність в повній мірі і досі не існує. Тому далі державний борг будемо розуміти як економічні відносини між господарюючими суб'єктами, якими, з одного боку, виступає центральний уряд, місцеві органи влади чи автономні урядові установи, а з іншого – резиденти та нерезиденти цієї країни з приводу відшкодування залучених коштів і виплати відсотків, включаючи зобов'язання за державними гарантіями, та які мають договірний характер.

Державний борг як основний макроекономічний важіль держави має свою класифікацію. Загалом вирізняють два його види: зовнішній та внутрішній. У свою чергу, кожен з них поділяється на державний борг та гарантований державою борг. Так зовнішній державний борг включає заборгованість перед нерезидентами певної країни. Існування зовнішнього державного боргу, а також постійне його зростання потребує ефективної системи управління ним, з метою зменшення негативного впливу на національну економіку. Саме на дії єдиного механізму управління зовнішнім боргом, розробленого відповідно до сучасних вимог і базується ефективність боргової політики всієї держави [2].

Аналізуючи структуру валового державного боргу України протягом 2016 – 2021 рр, цілком виправдано можемо говорити, що на зовнішній борг припадає вагома частка державного боргу України майже в усіх періодах, хоча і має неоднозначні тенденції коливання. Так, до 2018 року більшу частину державного боргу України займала внутрішня його складова, але потім через низку несприятливих факторів різного характеру ситуація різко змінилась – у 2018 році частка зовнішнього боргу сягнула рекордних для аналізованого періоду 64,4 %. У 2019 – 2021 рр. ми можемо і далі спостерігати коливання показників, які, на нашу думку, викликані світовою кризою, а отже і спадом усіх макроекономічних показників країни загалом. Разом з тим, за період 2016 – 2021 рр. абсолютний приріст валового зовнішнього державного боргу склав 421,9 млрд грн. Така ситуація чинить негативний вплив на економічний стан країни загалом, адже зовнішні позики являються досить дорогим інструментом залучення додаткових фінансових ресурсів за рахунок високих процентів.

Досить чітко просліджується і випередження темпів нарощування боргу порівняно з темпами зростання ВВП країни (рис. 1.1).

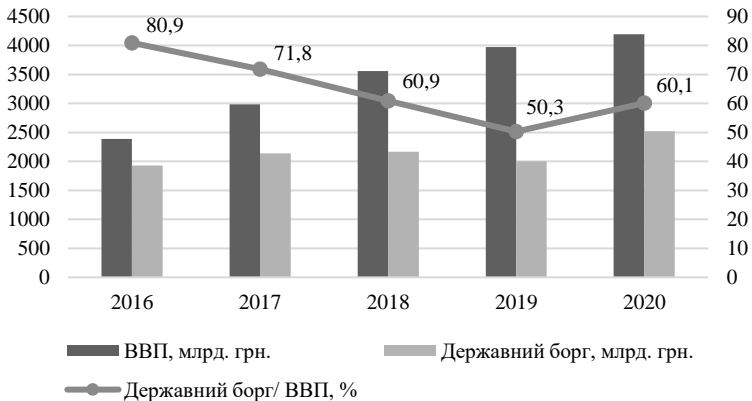

Рисунок 1. Динаміка відношення обсягу сукупного державного боргу до номінального ВВП, %.

Джерело: побудовано на основі [1].

Ряд чинників сприяв перевищенню відносно безпечного рівня державного боргу та посилив ризик неплатоспроможності держави. Протягом майже всього аналізованого періоду, за виключенням 2019 року, цей показник перебуває у межах 60 % від номінального ВВП, які передбачені Бюджетним кодексом України як безпечні, або навіть суттєво їх перевищує

як, наприклад, у 2016 році, коли дане співвідношення сягнуло свого максимуму – 80,9 %. Після глибокої депресії, починаючи з 2017 року просліджується поступова стабілізація боргової ситуації в Україні. Зокрема, завдяки активній борговій політиці держави у відповідності до Стратегії управління державним боргом у 2018 – 2019 рр. вдалося зменшити боргове навантаження на бюджет. Та світова криза спричинила падіння основних макроекономічних показників у 2020 році і тому даний показник знову зріс і встановився на рівні 60,1 %.

Разом з тим, навіть при скороченні відношення сукупного державного боргу до номінального ВВП залишається ризик девальвації національної валюти, адже співвідношення зовнішнього державного боргу та ВВП знаходиться в межах граничного показника 35 % або навіть перевищує його. Даний показник демонструє нестабільну тенденцію під впливом численних факторів економічного середовища. Так максимального значення він набув у 2018 р. – 39,2 %, після чого зменшився на 10 % і у 2019 році сягав 29,2 %, що свідчить зокрема і про зниження боргового навантаження на бюджет України. Але, у 2020 році знову відбулося його зростання, спричинене перевищенням темпів нарощення зовнішнього боргу, над темпами збільшення ВВП.

Так як кошти міжнародних фінансових інституцій є найдешевшим джерелом кредитування, досить велику частку у структурі зовнішнього боргу України у 2021 році (36 %) займала заборгованість за позиками, одержаними від них. Цілком прозорим стає те, що серед валют погашення державного боргу найбільшу питому вагу має українська гривня та долар США. Велика частка зовнішнього боргу саме в іноземній валюті (63 %) набуває загрозливого характеру, адже, як показує практика, будь-який світовий спад може спричинити падіння курсу національної валюти. Разом з існуючими проблемами платіжного балансу, зовнішніх зобов'язань та стабільності української гривні це збільшує загрозу економічного спаду або навіть рецесії країни.

Варто відмітити, що розвиток даного аспекту існування держави супроводжується рядом факторів: соціально-економічною та політичною кризами; зовнішньою збройною агресією; крахом грошово-кредитної системи та державних фінансів; послабленням фінансової стійкості, платоспроможності та рівноваги держави на міжнародній арені; хронічним дефіцитом державного бюджету тощо. Тому прозорим стає факт знаходження боргової політики України в досить поганому стані, адже в умовах хронічної нестачі коштів держава не в змозі ефективно управляти та обслуговувати державний борг. Такі негативні тенденції підривають імідж країни на міжнародній арені та у тривалій перспективі ведуть до дефолту. Враховуючи це припинити зовнішні запозичення держава не може, тому ми пропонуємо використовувати більшою мірою внутрішні позики. Такі дії

допоможуть розвитку внутрішнього ринку позичкового капіталу, а головне сприятимуть залученню більш дешевих кредитів, тим самим знизивши борговий тиск на економіку та витрати на обслуговування боргу. До того ж, зменшення обсягу зовнішніх запозичень запобігатиме відтоку національної валюти і тим самим збереже гривню від девальвації.

Ефективним і доцільним способом управління зовнішнім боргом для сучасної України є аналіз міжнародного досвіду в даній сфері країн, які уже проходили подібні етапи свого становлення та стикалися з схожими проблемами. Особливо актуальним є вивчення прикладу держав-членів Європейського Союзу, а особливо країн Центральної та Східної Європи (Угорщини, Словаччини, Чехії, Естонії, Польщі). Головною інновацією, яку варто перейняти Україні, на нашу думку, є підвищення ефективності інвестиційної політики. Наприклад, слід детально проаналізувати можливість зняття обмеження на діяльність іноземних інвесторів у більшості сфер, покращення інвестиційного клімату держави, надання іноземцям права участі у приватизації державних активів тощо. Така політика зможе забезпечити Україні необхідні валютні надходження до бюджету й відносну стійкість національної валюти, зменшити ризики пов'язані з обслуговуванням зовнішнього боргу, номінованого в іноземній валюті.

Досить цікавим для України є досвід Румунії, якій у 1980-х роках вдалося погасити практично всю заборгованість. Таке явище відбулося за рахунок різкого скорочення імпорту та прискорення темпів експорту. Доцільним з огляду на досвід Швеції, Данії, Нідерландів буде розвиток місцевих запозичень та планування боргу, функціонування міжмуніципальних інституцій, які здійснюють емісію та страхування. Але варто також зазначити, що державі слід встановити конкретні ліміти як для державної, так і для муніципальної заборгованості.

Список використаної літератури

1. Боргова статистика. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgova-politika> (дата звернення 23. 02. 2021)
2. Печенюк Н.М. Напрями оптимізації управління зовнішнім державним боргом України шляхом використання зарубіжного досвіду. *Актуальні проблеми економіки*, № 6. 2012. С. 270 – 274.
3. Сороченко В. В. Сутність державного боргу та його вплив на розвиток національної економіки. *Збірник студ. наук. праць*. 2020. Вип. 1 (13). С. 163 – 169.
4. Фурдичко Л. Є. Причини зростання державного боргу, його управління та обслуговування, оптимізація боргової політики України. *Економічна наука*. 2018. № 11. С. 45–49.